

Coronasteun compenseerde flink deel reguliere omzetverliezen

De belangrijkste coronasteunmaatregelen voor bedrijven in 2020 waren generiek – alle bedrijven met aanzienlijke omzetverliezen konden er gebruik van maken. Een sectorale analyse brengt in kaart in hoeverre deze regelingen reguliere omzetverliezen vergoeden.

IN HET KORT

- De coronasteun kwam in belangrijke mate terecht in sectoren met een groot aantal ondernemingen met ernstige omzetverliezen.
- Maar in 20 van de 29 sectoren was minder dan de helft van de ernstige omzetverliezen vermoedelijk te wijten aan corona.

MENNO SCHELLEKENS

Beleidsmedewerker bij het Ministerie van Financiën (MinFin)

JEROEN WIJNEN

Medewerker bij MinFin

ANNE LI CNOSSEN

Medewerker bij MinFin

Schellekens et al. (2021) hebben laten zien dat 23 procent van de coronasteun voor bedrijven naar ondernemingen is gegaan die in 2020 een hogere omzet hadden dan in 2019. De coronacrisis en contactbeperkende maatregelen raakten sommige sectoren echter harder dan andere. Dit artikel richt zich daarom op de verschillen tussen bedrijfssectoren. We onderzoeken in welke mate de steunmaatregelen aansloten op sectorale verschillen. Waar ging de meeste steun heen en hoe staat dat in verhouding tot de geleden schade in deze sectoren?

Gegevens

Deze analyse gebruikt de gegevens uit Schellekens et al. (2021), zie aldaar voor de gegevensverantwoording van de steunbedragen en omzetmutaties. De belangrijkste beperking van deze gegevens is dat er nog geen rekening wordt gehouden met de terugvorderingen van bedragen waarop ondernemingen achteraf geen recht bleken te hebben.

Naast gegevens over omzetmutaties gebruiken we in deze analyse data over het aantal werkzame personen bij iedere onderneming. De gegevens worden bij het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) geregistreerd als 'bedrijfs-eenheid', niet als fiscale of juridische entiteit. Het CBS geeft aan dat de werkgelegenheidscijfers niet exact zijn, en voornamelijk gebruikt worden om de groottes van de ondernemingen te classificeren. Geaggregeerd op sectorniveau leidt dit tot schattingen die goed overeenkomen met de statistieken van werkgelegenheid.

Inschatting coronagerelateerde omzetverliezen

In 2020 mochten ondernemingen met ernstige omzetverliezen gebruikmaken van steunmaatregelen om de economische schok van de coronacrisis op te vangen. In normale economische tijden zijn er echter ook ondernemingen met ernstige omzetverliezen. Om in te schatten hoe de steun zich verhoudt tot de aan corona gerelateerde omzetverliezen, moeten deze laatste eerst geschat worden.

We doen dat als volgt. De ondernemingen die in 2020 minimaal twintig procent minder omzet behaalden dan in 2019, kwalificeren we als 'ondernemingen met ernstig omzetverlies'. Een minimaal twintig procent lagere omzet is namelijk nodig om in aanmerking te komen voor de NOW-regeling.

De toename van 2019 op 2020 in het aantal ondernemingen met ernstig omzetverlies schrijven we toe aan de coronacrisis. Het aandeel van de coronagerelateerde verliezen in de sector is dan deze toename gedeeld door het aantal ondernemingen met ernstig omzetverliezen in 2020.

Door de bedrijven in deze berekening te wegen naar het aantal voltijdspanen (fte) die ze bieden, corrigeren we voor de omvang van de bedrijven. Er wordt gewogen naar fte omdat het steunpakket er mede op gericht is om werkgelegenheid te behouden.

Ter illustratie: als het fte-gewogen aantal ondernemingen met ernstige omzetverliezen steeg van 1.000 in 2019 naar 1.500 in 2020, dan was de toename dus 500. 500 van de 1.500 ondernemingen worden dan beschouwd als aan de coronacrisis toe te schrijven, hetgeen een aandeel van 33 procent is.

Deze operationalisatie is een indicatieve schatting, en geen exacte berekening. We zullen immers nooit weten hoeveel ondernemers getroffen zouden zijn door een ernstig omzetverlies wanneer de pandemie niet had plaatsgevonden. Het voornaamste doel is om de sectorale verschillen zichtbaar te maken.

Resultaten

In tabel 1 is te zien dat de coronacrisis de sectoren zeer verschillend heeft geraakt. In sectoren die te maken hebben gehad met contactbeperkende maatregelen en reisbeperkingen – zoals de horeca – is meer dan tachtig procent van de bedrijven met ernstig omzetverlies in 2020 toe te schrijven aan de coronacrisis.

Bij 15 van de 29 sectoren ligt het aandeel ernstige omzetverliezen die een gevolg zijn van corona tussen de

dertig en tachtig procent. In tien sectoren was corona verantwoordelijk voor minder dan dertig procent van de ernstige omzetverliezen.

Veel regulier omzetverlies gecompenseerd

Alle ondernemingen met ernstige omzetverliezen mogen aanspraak maken op steun. De steunregeling vereist immers niet dat het omzetverlies coronagerelateerd is. Er kan op ondernemingsniveau immers geen onderscheid gemaakt worden tussen aan corona gerelateerde en reguliere omzetverliezen.

Het fte-gewogen aantal ondernemingen met ernstige omzetverliezen verklaart echter 83 procent van de variantie in uitgekeerde steun per sector: hoe meer bedrijven in een sector ernstig omzetverlies hadden, hoe hoger de steun die de sector ontving. Omdat de coronacrisis tot omzetverlies leidt, suggereert dit dat de ontvangen steun in grotere mate terecht gekomen is in sectoren die door de coronacrisis harder geraakt zijn.

Tegelijkertijd is echter ook aannemelijk dat een substantieel deel van de voorschotten gevloeid zijn naar ondernemingen met omzetverliezen die ook in 2019 te verwachten waren geweest. Onder de coronasteunregelingen voor 2020 werden er voor 16,7 miljard euro aan steun toegezegd (dat is inclusief nabetalingen in 2021 (CBS, 2021)). Waren de regelingen er wel geweest en was er geen coronacrisis geweest, dan is het aannemelijk dat er tot acht miljard euro aan steun was toegezegd aan bedrijven met ernstige omzetverliezen. De steun voor deze ondernemingen met ernstige omzetverliezen is een mogelijke verklaring voor de daling van het aantal faillissementen tot een historisch laag niveau.

Conclusie

In 2020 mochten ondernemingen met ernstige omzetverliezen gebruikmaken van steunmaatregelen om de economische schok van de coronacrisis op te vangen. In normale economische tijden zijn er echter ook ondernemingen met ernstige omzetverliezen. Er kan een onderscheid worden gemaakt tussen 'reguliere omzetverliezen' en 'coronagerelateerde omzetverliezen'. Deze analyse gebruikt per sector het verschil in het aantal ondernemingen met grote omzetverliezen in 2019 en 2020 om zo te schatten welk deel van de omzetverliezen waarschijnlijk gerelateerd zijn aan de coronacrisis.

Een aanzienlijk deel van de voorschotten lijkt gevloeid te zijn naar ondernemingen met omzetverliezen die ook in normale economische tijden te verwachten zouden zijn geweest. In 4 van de 29 sectoren is meer dan tachtig procent van het aantal ondernemingen met ernstig omzetverlies in 2020 toe te schrijven aan de coronacrisis: de horeca, luchtvaart, reisbemiddeling en hotelbranche. Maar in 20 van de 29 sectoren was minder dan vijftig procent van de ernstige omzetverliezen vermoedelijk gerelateerd aan de coronacrisis.

De brongegevens van deze analyse kennen onvermijdelijke beperkingen en dat de pandemie nog steeds woedt. Toch willen we deze gegevens al met een breder publiek delen ten behoeve van het maatschappelijke debat over de verlenging van het steunpakket en de eventuele afbouw ervan. Wij hopen dat bovengenoemde feiten een eerste

Invloed van coronacrisis op sectoren

TABEL 1

Sector	Aantal fte (in duizenden)	Aantal fte bij ondernemingen met meer dan 20% omzetverlies (in duizenden)			Aandeel corona	Uitgekeerde NOW + TVL (mln.)	Steun per fte voor toename ondernemingen met 20% omzetverlies (dgd.)
		2019	2020	Verskil			
Alle beschikbare sectoren	3.287	383,2	842,3	459,1	55	9.869	21,5
> 80%							
Luchtvaart	23	0,2	20,6	20,4	99	925	45,3
Logiesverstrekking	66	4,3	44,7	40,4	90	693	17,2
Reisbemiddeling	25	3,1	18,8	15,7	83	303	19,3
Horeca	249	27,7	146,2	118,5	81	1.555	13,1
30% - 80%							
Vervoer over land	192	16,9	57,5	40,6	71	624	15,4
Arbeidsbemiddeling	522	43,8	119,4	75,5	63	1.486	19,7
Wellness- en uitvaartbranche	120	16,1	38,5	22,4	58	221	9,9
Beveiliging en opsporing	32	2,3	5,1	2,8	56	87	31,1
Filmindustrie	32	6,4	13,3	7	52	110	15,7
Verhuur	45	8,4	15,2	6,8	45	161	23,7
Facility management	139	11,6	19,7	8,1	41	176	21,7
Post en koeriers	52	4,1	6,9	2,8	40	11	3,9
Groothandel en handelsbemiddeling	527	56,3	93,1	36,7	39	1.458	39,7
Opslag en dienstverlening voor vervoer	106	12,8	20,7	7,9	38	294	37,2
Reclame en marktonderzoek	73	14,1	22	8	36	256	32,0
Vervoer over water	23	3,8	5,7	1,9	33	57	30,0
Informatiediensten	25	3,4	5,1	1,7	33	39	22,9
Industrieel ontwerp en vormgeving	107	22,4	32,2	9,7	30	129	13,3
Reparatie van consumentenartikelen	15	2,7	3,8	1,1	30	14	12,7
< 30%							
IT-diensten	247	29,6	41,5	11,9	29	377	31,7
Overige zakelijke dienstverlening	58	8,3	11,5	3,2	28	144	45,0
Holding en concerndiensten	193	35,6	49,4	13,8	28	254	18,4
Architecten en ingenieurs	151	20,8	23,9	3	13	274	91,3
Uitgeverijen	23	3	3,4	0,4	11	54	135,0
Juristen en accountants	150	13,8	14,7	0,9	6	74	82,2
Telecommunicatie	27	2,4	2,6	0,1	5	12	120,0
Veterinaire dienstverlening	11	1,2	1	-0,2	-24	2	nvt
Speur- en ontwikkelingswerk	46	7,1	5,5	-1,6	-28	75	nvt
Omroepen	7	0,9	0,3	-0,6	-182	6	nvt

ESB

inzicht bieden in de besteding van de publieke middelen gedurende de coronapandemie.

Literatuur

CBS (2021) 17,6 miljard euro aan loonkosten en vaste lasten vergoed in 2020, 9 april. Artikel te lezen op www.cbs.nl.

Schellekens, M., R. 't Jong en A.L. Cnossen (2021) Ook ondernemingen met omzetgroei ontvingen steun. Artikel te lezen op esb.nu.